

INTERNATIONAL JOURNAL OF HUMANITIES AND EDUCATION (IJHE),
VOLUME 5, ISSUE 10, P. 126 - 143.

ULUSLARARASI BEŞERİ BİLİMLER VE EĞİTİM DERGİSİ (IJHE), CİLT 5,
SAYI 10, S. 126 – 143.

Resimli Hikâye Kitaplarının Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Kuralları Uygulayabilme Becerilerine Etkisi¹

Volkan VAROL²& Elif GÜLMEN³ & Banu YENER⁴ & Sümeyye GÜLER⁵ & Damla
YÜZÜCÜ⁶

Özet

Bu çalışmanın amacı, seçilen sınıf içi kuralların okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden dört, beş, altı yaş grubu çocuklara öğretilmesinde örnek resimli hikâye kitaplarının okunmasının etkisini belirlemektir. Bu deneysel çalışmanın örneklemini Sinop ili Merkez ilçesinde bulunan biri bağımsız, biri ilköğretim bünyesinde ve bir de ortaokul bünyesinde faaliyet gösteren 3 anaokulunda bulunan 26 erkek ve 34 kız çocuk olmak üzere toplam 60 çocuk oluşturmaktadır. Bu çalışmada, oyuncaklarını paylaşma, oyuncaklarını toplama, kıyafetlerini askıya asma, yerlere çöp atmama ve sıraya girme gibi beş sınıf içi kural seçilmiştir ele alınmıştır. Bu amaç doğrultusunda, örneklem olarak seçilen okullarda belirlenen iki sınıftan biri kontrol ve diğeri deney grubu olarak seçilmiştir. Çalışmanın başlangıcında kontrol ve deney gruplarına ön-test yapılmış ve ön-test sonuçlarına göre kontrol ve deney grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Sonraki 5 hafta boyunca deney gruplarındaki öğrencilere her hafta bir kitap olacak şekilde seçilen 5 kuralla ilgili beş kitap araştırmacılar tarafından okunmuştur. Deney gruplarına kitaplar okunması bittikten sonra kontrol ve deney gruplarına son-test uygulanmıştır. Son-testlerinin analizi sonucunda deney ve kontrol gruplarının kural farkındalığı puanları arasında deney grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Araştırma sonuçları okul öncesi çocuklarına resimli hikâye kitabı okunmasının, kuralların öğrencilere kazandırılmasında etkili bir yöntem olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar kelimeler: Resimli hikâye kitabı, kural kazandırma, kural farkındalığı.

The Effect of Illustrated Story Books on the Preschool Children's Ability to Apply Rules

Abstract

This study aimed to find out the effects of Picture storybooks in learning and application of classroom rules by kindergarten kids whose ages range from four to six years. The participants of this experimental study were 60 kids (26 boys, 34 girls) who attend three kindergarten one independent kindergarten and two operating under elementary public school school in Sinop, Turkey. The rules included in this study were sharing toys with peers, picking up toys, hanging clothes, not throwing trash on the floor, and forming a line. The purpose of this study was to determine the effectiveness of reading Picture storybooks on children's learning and applications of rules. For this purpose, from every school, one class was assigned as a control group and one class was assigned as experiment group. After assigning processes completed, the pre-test was conducted to all groups. The results of pre-test indicate that control and experiment groups are statistically not different. For next five weeks, Picture

¹ 12. Okul Öncesi Eğitimi Öğrenci Kongresi'nde sözlü olarak sunulmuştur.

² Dr. Öğrt Üyesi, Sinop Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, vvarol@sinop.edu.tr.

³ Sinop Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, elif.glmn54@gmail.com.

⁴ Sinop Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, asya1_asya2@hotmail.com.

⁵ Sinop Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, ymsrlg661@gmail.com.

⁶ Sinop Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, damlayuzuncu@outlook.com.

storybooks were read to kids in experiment groups by researchers. After reading books completed, post-test was conducted to control and experiment groups. The analysis of post-test scores indicated that experiment groups' rule awareness scores are significantly higher than control groups' rule awareness scores. Results indicated that reading Picture storybooks had a positive impact on children's learning and application of the rules.

Keywords: Picture storybooks, teaching rules, rule awareness.

Giriş

En genel tanımıyla kural, belirli hedeflere varmak için, çeşitli eylemlerin gerçekleştirilmesinde, pratik-nesnel ve zihinsel işlemlerin yürütülmesinde yol gösterici yönerge ve buyruklardır (Demirkasımoğlu, 2015). Türk Dil Kurumu'nun çevrimiçi sözlüğünde (2018), kuralın yedinci tanımı, "bir yaptırımlar düzeniyle toplum üyelerinin kendisine uyması sağlanan, toplumca benimsenmiş her türlü buyuru ve yasaklayıcı düzenleme" olarak yapılmıştır. Bunun yanında batı dillerindeki kökeninden yola çıkarak Hançerlioğlu (1996), "kural" kavramını "doğru sonuç alabilmek için tutulması gereken yol" ve "yapılması gereken " olarak tanımlamıştır. Bu tanımlar 'kural' kavramını insanların birbirleri ve toplumla olan iletişim ve etkileşimlerinde sorunları engelleyen düzenlemeler olarak tanımlamamızı sağlar.

Toplumun istedik şekilde düzgün işleyebilmesi için toplumun yapı taşı olan bireylerin toplumun kurallarına uymaları gerekmektedir. Toplumsal kurallar, kaynakları sınırlı olan bir dünyada var olmaya çalışan sosyal ve medeni varlık olan bireylerin birlikte var olmalarını sağlamaktadır (Demirkasımoğlu, 2015; Küçükaslan, 2007). Kurallar bireylerin hayatına yön vererek içinde yaşadıkları sınırlı kaynakları bulunan dünyada ortak noktada birleşmelerini ve uyum içinde yaşamalarını sağlamaktadır. Bireyler, yaşamları boyunca, ait oldukları toplumun kurallarıyla iç içedir.

Bireylerin, ailede, okulda, yaşadıkları mahallede ve çalıştıkları iş yerlerinde çeşitli kurallara uymaları beklenir. Bu kurallar bazen bireylerin yakınmalarına neden olsa da toplumların işleyişinde önemli bir rol oynar (Aydın, 2001). Bir diğer deyişle, kurallar toplumsal yaşamda ortaya çıkabilecek sorunlara karşı alınmış bir önlem niteliği taşır, dahası bireylere, birlik, beraberlik ve uyum içerisinde yaşamayı kolaylaştıran imkânlar sunar. Bu imkânların başında ise, bireylerin haklarının karşılıklı korunması gelmektedir. Yıldırım (2008)'a göre toplumda kuralsızca yapılan eylemler bireylerin haklarını kısıtlayabilir veya bireye zarar verebilir. Bu da, toplum sisteminin istedik bir şekilde düzenli işleyişini engelleyerek toplumsal huzuru bozar (Demirkasımoğlu, 2015). Bu nedenle toplum hayatının tutarlı, düzenli, verimli ve istedik şekilde başarılı işleyebilmesi için bireylerin toplumla ilişkilerini düzenleyen birçok

kural mevcuttur (Durukan ve Öztürk, 2005). Ancak bu kuralların varlığı yeterli değildir. Toplumda var olan bireylerin bu kurallara uygun davranışlar sergilemesi gerekmektedir.

Toplumun kurallarına ve beklentilerine uygun davranışlar sergilemek topluma uyum sağlamış tam sosyalleşmiş bireylerin ortak özelliği olmakla birlikte (Apaydınlı, 2010; Çağdaş ve Sezer, 2002) bireyleri sosyalleştirmek de formal eğitimin amaçları arasında yer almaktadır (Senemoğlu, 2004). Bireyler, içerisinde yaşadıkları toplumun kurallarıyla ne kadar erken yaşta karşılaşılırsa söz konusu kurallara uyum sağlamaları ve toplumla bütünleşmeleri de o kadar kolay olur. Buchanan-Barrow ve Barrett (1998)'e göre, okul ortamı çocuklara bu bağlamda erken ve hayati fırsatlar sağlamaktadır. Çünkü okul, çocukların toplumsallaşmasına katkıda bulunan önemli bir kurumdur. Öyle ki, okulda kuralları öğrenme ve uygulama konusunda sıkıntı yaşamak, çocukların toplumsallaşma sürecini baltalamakla kalmayıp akademik gelişimlerini de olumsuz etkiler ve sonuç olarak bu iki alanda akranlarından geri kalmalarına neden olabilir. (Barrowand Barret, 1998).

Toplumsal yaşamı düzenleyen kuralların erken yaşta kazandırılması çocuğun içinde bulunduğu topluma uyum sağlayabilmesi ve toplumla bütünleşebilmesi, toplumda geçerli olan davranışları kazanmasıyla mümkündür. Sosyalleşmiş bir birey, içinde yaşadığı toplumun kurallarına ve beklentilerine uygun davranışlar gösterir (Çağdaş ve Sezer, 2002). Bireyin sosyalleşmesi ve içinde bulunduğu toplumun kurallarına uygun davranması bireylerin bu kuralları kazanmalarına bağlıdır. Ancak, bireylerin toplumda istedik davranışları kendi kendine kazanmaları zordur. Toplum tarafından onaylanan ve kabul gören davranışların bireylere kazandırılması planlanarak yapıldığında daha az zaman ve gayret gerektirir. Literatürde bireylere planlı olarak istedik davranışların kazandırılması formal eğitim olarak tanımlanmaktadır (Senemoğlu, 2004). Formal eğitim nitelikli öğretmenler gözetiminde okul ve sınıf ortamında gerçekleştirilmektedir. Küçük birer toplum örneği olan okul ve sınıf ortamının oluşabilecek karmaşıklık ve düzensizlikleri önlemek amacıyla kendine has kuralları vardır (Brophy,1988). Genç bireylerin öncelikle okul ve sınıf ortamında oluşabilecek kargaşayı engellemek için gerekli olan bu kuralları benimsemeleri ve uygulamaları gerekmektedir. Demirkasımoğlu (2015), Adam Smith'in bireylerin bir kuralı benimsemeleri ve uygulamaları için gösterdikleri davranışların kuralla uzlaşabildiğine ya da çeliştiğine karar verilebilmesi gerektiğini belirtmektedir. Ayrıca, Demirkasımoğlu (2015) bireylerin davranışları ile kuralları kıyaslayabilmeleri için davranış ve kuralların gözlemlenerek onaylanması ya da reddedilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Sınıf ortamında özellikle işlem öncesi dönem (2-6 yaş) ve somut işlemler dönemi (6-11 yaş) gelişim dönemlerine denk gelen okul öncesi ve ilköğretim kurumlarında bulunan öğrenciler için soyut kavramlar olan kuralların somutlaştırılması gerekmektedir. Soyut kavramların somutlaştırılması için Güleç, Bağçeli ve Onur (2008), kuralların öğrencilere somut eylemler ile öğrencilerin anlayabileceği şekilde benimsetilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Buna benzer olarak Senemoğlu (2005), öğretmenlerin de öğrencilerine kurallara uyan davranışlar sergileyerek iyi bir model olmaları gerektiğinin altını çizmiştir. Alanyazında öne çıkan başka bir yöntem ise kuralların ne işe yaradığının ve uyulmadığı durumlarda ne gibi sorunlara yol açabileceğinin öğrenciler ile tartışılmasıdır. Yeşilyaprak (2018) tartışma yapılırken rol yapma, kukla oyunları ve poster ve resimlerden yararlanılabileceğini belirtmektedirler. Bunlara benzer olarak, içinde rol ve karakterlerin olduğu büyük ilgi çekici resimlerle bezenmiş resimli hikâye kitapları da soyut kavramların somutlaştırılmasında kullanılabilir.

Alanyazında daha önce yapılan çalışmalarda resimli hikâye kitapları ile soyut kavramların öğrencilere öğretilmesi incelenmiştir. Demircioğlu, Demircioğlu ve Ayas'ın 2006 yılında yaptıkları çalışmada lise kimya dersinde hikâye kitaplarının kullanılmasının lise öğrencilerinin kimya öğrenimi üzerindeki etkinliği incelenerek sonucunda hikâyelere dayalı öğretimin öğrencilere anlamlı ve kalıcı öğrenme sağladığı görülmüştür. Yeşilyaprak (2018), öğrencilerin kavraması zor olan karmaşık ve soyut kavramların hikâyeler yardımı ile resminin çizilerek canlandırılıp hafızada kalıcı olmasının sağlanabileceğini belirtmektedir.

Piaget'in bilişsel gelişim dönemlerinden işlem öncesi dönemine denk gelen okul öncesi öğrencilerinin anlamlı öğrenmelerini sağlamak ve anlatılmak istenileni zihninde daha kolay görselleştirebilmesini sağlamak için hikâye kitaplarının resimli olması gerekmektedir. Resimli hikâye kitapları resimlemenin ön planda olduğu anlatılmak istenilenin resimler ile anlatıldığı okulöncesi çocukları için hazırlanmış kitaplardır (Turan ve Ulutaş, 2016). Bu kitaplar çocukların eğlenirken öğrenebilmelerini sağlayan görsel ve metinlerden oluşur (Şahin, 2014). Çocukların gelişim düzeylerine uygun seçilen resimli hikâye kitapları çocukları görsel ve edebi olarak hikâyenin kahramanı ile birlikte bir yolculuğa çıkarır. Bu yolculukta hayatın yansımalarını kendinde bulan çocuk verilmek istenilen mesajı içselleştirir (Ural, 2013). Resimli hikâye kitapları ayrıca çocukların dinleme, dikkatini toplama, izleme, yaratıcı ve eleştirel düşünme, kendini ifade edebilme ve kelime hazinesi geliştirme gibi faydaları da vardır.

Buradan yola çıkarak, çocuklara kurallara uyma edinimi kazandırmak için resimli hikâye kitapları okuma etkin bir yöntem olabilir.

Araştırma Sorusu

Alanyazında genç bireylerin içinde yetiştikleri topluma uyum içinde yaşayabilmeleri için toplumsal kuralları öğrenmeleri gerektiğinin altı çizilmektedir (Apaydınlı, 2010; Çağdaş ve Sezer, 2002; Demirkasımoğlu, 2015; Durukan ve Öztürk, 2005). Ayrıca, alanyazın, bireylerin toplumsal kuralları okul ve sınıf ortamında planlı olarak öğrenmelerinin sağlanması gerektiğini belirtmektedir (Buchanan-Barrow ve Barrett, 1998; Senemoğlu, 2004). Bunun yanında yapılan araştırmalarda tam ve kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi için kurallar gibi soyut kavramların zihinde görselleştirilebilmesi gerekmektedir ve bu yapılmadığında öğrenme gerçekleşmeyecektir (Güleç vd., 2008; Yeşilyaprak, 2018). Soyut bir kavram olarak görülen kuralların okul öncesi çocuklarına kazandırılması için bunların somutlaştırılması gerekmektedir. Resimli hikâye kitaplarının çocuklara soyut kavramların kazandırılmasında kullanılmasına dair çalışmalar olmakla birlikte resimli hikâye kitaplarının okul öncesi çocuklarına kuralları kazandırmada etkililiğini araştıran bir çalışma bulunmamaktadır (Choudhuri, 2005).

Bu çalışma resimli hikâye kitapları okunarak soyut kavram olan kuralların okul öncesi çocuklarına kazandırılmasına etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Daha açık ifade etmek gerekirse bu çalışma, çocuklara resimli hikâye kitapları okunmasının seçilen sınıf ve okul kurallarının okulöncesi çocuklarına öğretilmesinde ne kadar etkili olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem

Bu bölümde resimli hikâye kitapları okunarak çocuklara sınıf içi kuralların kazandırılmasında etkisini belirlemek için kullanılan yöntem, araştırma deseni, örneklem, veri toplama aracı ve toplanan verilerin analizi tanıtılmıştır.

Araştırmanın Deseni

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden deneysel model kullanılmıştır. Deneysel model araştırmacının kontrolü altında değişkenler arasındaki neden-sonuç ilişkilerini keşfetmek için gözlemek istenilen verilerin üretildiği araştırma alanıdır (Büyüköztürk, 2000; Karasar, 2005). Bu sebeple deneysel araştırma modeli araştırmacıya iki değişken arasında sebep sonuç ilişkisini incelemesini sağlar. Deneysel model ile yapılan her araştırmada mutlaka bir

karşılaştırma vardır. Bu belli bir şeyin kendi içindeki değişimleri ya da bu “şey”ler arası ayrımların karşılaştırılması anlamında olabilir (Karasar, 2005). Deneysel yöntemin temel amacı, değişkenler arasındaki sebep sonuç ilişkisini ortaya koymaktır, bunu ise diğer koşulların kontrol edildiği bir ortamda gerçekleştirmektedir. Böylece deneysel yöntem, araştırmacının kontrol edilen koşullar içerisinde sebep sonuç ilişkisini gözlemesine fırsat verir. Deneysel modelin bu avantajları bu çalışmanın cevap aradığı soruyu cevaplamak için uygundur. Bu nedenle bu çalışmanın deseni ve modeli deneysel araştırma modeli olarak seçilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu çalışma, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Sinop ili merkezinde Milli Eğitim Bakanlığı'na [MEB] bağlı üç anaokulunda öğrenim gören toplam 60 öğrenci ile yürütülmüştür. Seçilen örneklem 26 erkek ve 34 kız çocuktan oluşmaktadır. Her okulda iki tane rastgele sınıf seçilerek bu sınıfların mevcut yapısı bozulmadan biri kontrol grubu ve diğeri deney grubu olarak belirlenmiştir.

İlde bulunan bütün anaokulu ve anasınıfındaki çocukların araştırma kapsamında incelenmesi mümkün olmadığından araştırmanın örnekleme belirlenirken seçkisiz örnekleme yoluna gidilmiştir. Seçkisiz örnekleme, bir örneklemin seçiminde kullanılan bir teknik olup, tanımlanmış bir evrendeki tüm elemanları, örnekleme seçilmek için eşit ve birbirinden bağımsız şans verir. Diğer bir deyişle tüm elemanların seçilme olasılığı aynıdır ve bir elemanın seçimi diğer elemanın seçimini etkilememektedir ve bu örneklemin standart hatasının küçük olacağını ifade etmektedir (Özen ve Gül, 2007).

Çalışmaya katılan okul öncesi çocukların anne ve babalarının eğitim durumlarının frekans ve yüzdeleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1 Anne Babaların Eğitim Durumlarının Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

	Anne		Baba	
	Frekans (f)	Yüzde (%)	Frekans (f)	Yüzde (%)
İlkokul	15	25.0	8	13.3
Ortaokul	13	21.7	15	25.0

Lise	18	30.0	14	23.3
Önlisans	3	5.0	5	8.3
Lisans	9	15.0	13	21.7
Lisans Üstü	2	3.30	4	6.7
Kayıp Değer	-	-	1	1.7
Toplam	60	100	60	100

Anket sonuçlarına göre çalışmaya katılan annelerin ve babaların eğitim durumları ilkokul ile lisans-üstü arasında değişmektedir. Çalışmaya katılan annelerin büyük bir çoğunluğu 18 katılımcı ile (%30) lise mezunu ve babaların büyük bir çoğunluğu 15 katılımcı ile (%25) ortaokul mezunu olarak belirlenmiştir. Katılımcı anne ve babaların eğitim durumları incelendiğinde lisans-üstü mezunu olan anne ve babalar en az seviyededir. Katılımcı babalardan bir tanesi eğitim durumunu anket formunda belirtmemiştir.

Çalışmaya katılan ailelerinin aylık toplam gelirleri incelenmiş ve frekans ve yüzdeleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2 Ailelerin Aylık Toplam Gelirlerinin Frekans ve Yüzdeler Dağılımı

	Frekans (f)	Yüzde (%)
0-1000 TL	9	15.0
1001-2000 TL	17	28.3
2001-3000 TL	10	16.7
3001-4000 TL	9	15.0
4000 Üstü TL	14	23.3
Kayıp Değer	1	1.7
Toplam	60	100

Veri Toplama Aracı:

Bu çalışmada iki veri toplama aracı kullanılmıştır. Birinci veri toplama aracı velilere verilen, öğrenciler ve aileler hakkında demografik bilgilerin toplandığı ankettir. Diğer veri toplama aracı ise öğrencilere yapılan kural farkındalık seviyelerini belirlemek için kullanılan kontrol listesidir. Ön ve son testte öğrencilere gösterilen resimlerde belirttikleri yanlış ve doğru

davranışların işaretlendiği kontrol listesi araştırmacılar tarafından hedef davranışlara uygun olarak geliştirilmiştir. Kontrol listesinde öğrencinin gösterilen resimdeki davranışı söyleyip söyleyemediği işaretlenmiştir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda, araştırmanın başlangıcında bütün çocuklara kural çarkı ile sınıf içi kural farkındalıkları ölçülerek ön-test puanları hesaplanmıştır. Kural çarkı ön-test aşamasında sınıf içi kurallar olarak bu çalışmada oyuncaklarını paylaşma, oyuncaklarını toplama, kıyafetlerini askıya asma, yerlere çöp atmama ve sıraya girme davranışlarının görselleştirildiği resimlerin yapışık olduğu ve doğru davranış kurallarının görsellerinin bulunduğu mıknatıslı kartlar üstüne yapıştırılabilecek şekilde hazırlanmıştır. Kural çarkında önce çocuktan yapışık olan yanlış davranışı açıklaması ve doğru davranışı mıknatıslı kartlar arasından bulup yanlış davranışın üzerine yapıştırması istenmiştir. Ön-test uygulamasından sonra çocukların cevapları 50 başlangıç puanı olacak şekilde doğru cevaplarda beş puan eklenerek ve yanlış yanıtlara beş puan eksilerek öğrencilerin ön-test puanları elde edilmiştir. Ön-test çalışmasının ardından deney gruplarına seçilen kurallar ile ilgili resimli hikâye kitapları haftada bir kitap olacak şekilde 5 hafta boyunca okunmuştur. Kontrol grubundaki öğrencilere bu beş hafta boyunca herhangi bir müdahale yapılmamıştır. Deney gruplarına resimli hikâye kitaplarını okurken araştırmacılar tüm çocukların hikâyelerdeki resimleri görmelerine dikkat etmişlerdir.

Bütün deney gruplarına hikâyelerin okunması bittikten sonra öğrencilerin son-test puanlarının elde edilmesinde ön-testteki yöntem izlenmiştir. Ancak, son-test aşamasında ön-testte kullanılan resimlerin çocukların hatırlayabilecekleri göz önüne alındığından resimler değiştirilerek kural çarkı yerine resimli kartlar kullanılmıştır. Yine çocuklara yanlış davranışların olduğu kural kartları gösterilmiş resimde ne gördükleri yorumlatılmıştır. Ardından doğru davranışların olduğu kartları yanlış davranışların olduğu kartların üzerine koymaları istenmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre ön-testte kullanılan yöntem ile öğrencilerin son-test puanları elde edilmiştir.

Verilerin Analizi:

Veri toplama işleminin ardından elde edilen veriler SPSS 24 programı ile analiz edilmiştir. Üç farklı okul öncesi eğitim kurumundan seçilen üç deney ve üç kontrol grubu için elde edilen ön-test ve son-test puanları t-testi yapılarak incelenmiştir. Bunun yanında çalışmaya dâhil edilen öğrenciler ile ilgili ailelerinden demografik bilgiler toplanmış ve bu bilgiler çalışma bulgularının değerlendirilmesinde kullanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların oyuncaklarını toplama, oyuncaklarını paylaşma, kıyafetlerini askıya asma, sırasını bekleme, temizlik kurallarının farkında olma düzeyleri ve ilgili kuralların resimli hikâye kitapları kullanıldıktan sonra çocukların farkındalık düzeylerinde değişime sebep olup olmadığına yönelik verilerin istatistiksel bulguları sunulmaktadır.

Bu araştırmanın örneklemini oluşturan ailelerin gelir dağılımı incelendiğinde ailelerin büyük bir çoğunluğunun ($f=17$, %28.3) aylık toplam gelirleri 1001-2000 TL arasındadır. Katılımcılardan bir aile bu soruyu boş bırakmıştır.

Çalışmaya katılan ailelerin evlerinde bulunan hikâye kitap sayıları incelenmiş ve frekans ve yüzdeleri Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3 Ailelerin Evlerinde Bulunan Hikâye Kitaplarının Frekans ve Yüzelik Dağılımı

	Frekans (f)	Yüzde (%)
1 hikaye kitabı	1	1.7
2 hikaye kitabı	3	5.0
3 hikaye kitabı	6	10.0
4 hikaye kitabı	5	8.3
5 ve Üzeri hikaye kitabı	45	75.0
Toplam	60	100

Katılımcılara evlerinde bulunan resimli hikâye kitap sayıları sorulduğunda katılımcıların büyük bir kısmı ($f=45$, %75) evlerinde 5 ve üzeri resimli hikâye kitabı bulunduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanında sadece 1 aile (% 1.7) evlerinde 1 resimli hikâye kitabı bulunduğunu belirtmiştir.

Bunun yanında katılan ailelere çocuklarına bir haftada okudukları hikâye kitap sayıları sorulduğunda frekans dağılımı ve yüzdeleri aşağıda Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4 Ailelerin Çocuklarına Bir Haftada Okudukları Hikâye Kitaplarının Frekans ve Yüzelik Dağılımı

	Frekans (f)	Yüzde (%)
Haftada 1 kitap okuma	11	18.3
Haftada 2 kitap okuma	11	18.3
Haftada 3 kitap okuma	13	21.7
Haftada 4 kitap okuma	4	6.7
Haftada 5 ve Üzeri kitap okuma	17	28.3
Kayıp Değer	4	6.7
Toplam	60	100

Bu tabloya göre ailelerin çoğunluğu (f=17, %28.3) çocuklarına haftada 5 ve üzeri kitap okumaktadırlar. Haftada 1 kitap okuyan ailelerin sayısı da 11'dir ve bu katılımcıların yüzde 18.3'ünü oluşturmaktadır. Katılımcılardan dördü bu anket sorusunu cevapsız bırakmıştır.

Araştırmaya katılan okul öncesi çocukların kural farkındalık düzeyleri yöntem bölümünde detaylı anlatılmıştır. Çocukların 50 başlangıç puanlarına doğru cevapları için 5 puan ekleme ve yanlış cevapları için de 5 puan eksiltme yapılmıştır. Bu şekilde elde edilen ön-test ve son-test puanlarının ortalamaları ve standart sapmaları Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5 Kural Farkındalığı Betimsel İstatistikleri

		f	Ortalama (X)	SS
Toplam	Ön-test	60	74.17	23.65
	Son-test	60	87.00	17.78
Kontrol Grubu	Ön-test	25	69.80	27.18
	Son-test	25	77.20	20.52
Deney Grubu	Ön-test	35	77.29	20.63
	Son-test	35	94.00	11.43

Tablo 5'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan 60 çocuğun kural farkındalıkları çalışmanın başında ortalama $\bar{X} = 74.17$ iken çalışmanın sonunda ortalamaları $\bar{X} = 87.00$ olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, 50 ortalama değerden farklıdır ve yapılan tek örneklem t-testi sonuçlarına göre bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır. Tablo 6'de yapılan tek örneklem t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 6 Kural Farkındalığı Tek Örneklem t-Testi

		Ortalama farkı	SS	T	sd	P
Genel	Ön-test	24.17	23.65	7.91	59	.00*
	Son-test	37.00	17.78	16.12	59	.00*
Kontrol	Ön-test	19.80	27.18	3.64	24	.00*
	Son-test	27.20	20.52	6.63	24	.00*
Deney	Ön-test	27.29	20.63	7.83	34	.00*
	Son-test	44.00	11.43	22.78	34	.00*

Test Değeri=50

* p değeri 0.01 seviyesinde anlamlı (2 tailed)

Araştırmanın başında yapılan ön-test sonuçları kontrol ve deney gruplarının başlangıç kural farkındalıklarını vermektedir. Deney ve kontrol gruplarının başlangıç seviyelerini karşılaştırmak için ön-test ile elde edilen kural farkındalık seviyeleri bağımsız örneklem t-testi ile karşılaştırılmıştır. Bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre kontrol ve deney grubuna seçilen çocukların kural farkındalık seviyeleri sırasıyla 69.80 ve 77.29 olmalarına karşın araştırmanın başında bu iki grubun kural farkındalık seviyeleri arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t(58) = -1.21, p=0.23$). Bu bulgu iki grubun başlangıçta aynı kural farkındalık düzeylerine sahip olduklarını ve kontrol ve deney gruplarının deneysel çalışma için uygun bir seçim olduğunu göstermektedir.

Başlangıç kural farkındalık seviyeleri aynı olan gruplardan deney grubu olarak seçilen gruba beş hafta boyunca kurallar ile ilgili resimli hikâye kitapları okunmuştur. Bu beş hafta sonunda kontrol ve deney gruplarının kural farkındalık düzeyleri tekrar ölçüldüğünde grupların ortalama değerleri sırasıyla 77.20 ve 94.00 başlangıç düzeylerinden 69.80 ve 77.29 yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan ilişkili örneklem t-testi sonuçları kontrol ve deney gruplarının ön ve son-testlerin de elde edilen kural farkındalık seviyelerinde bulunan farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($t(24) = -2.50, p=0.02$ ve $t(34) = -5.93, p=0.00$). Tablo 7'de kural farkındalık düzeylerinin ilişkili örneklem t-testi sonuçları sunulmuştur.

Tablo 7 Kural Farkındalığı İçin İlişkili Örneklem t-Testi

		Ortalama farkı	SS	t	sd	p
Genel	Ön-test - Son-test	-12,83	16.45	-6.04	59	.00*

Kontrol	Ön-test - Son-test	-7.40	14.80	-2.5	24	.02*
Deney	Ön-test - Son-test	-16.71	16.67	-5.93	34	.00*

* p değeri 0.05 seviyesinde anlamlı (2 tailed)

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan kontrol ve deney gruplarının ön-test ve son-test sonuçları arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($p < .05$). Bu bulgudan hareketle oluşan bu farklılığın 35 günlük süre içerisinde araştırmaya dâhil edilen çocukların uygulanan yöntemden farklı çevresel ve eğitsel etkenler ile olgunlaşarak kural farkındalıklarının artmasından kaynaklı olduğu söylenebilir. Ancak deney grubuna uygulanan resimli kitap okuma ile kural farkındalığı oluşturma yönteminin etkili olup olmadığını belirleyebilmek için olgunlaşma etkilerinin kontrol edilmesi gerekmektedir. Olgunlaşmayı kontrol edebilmek için kontrol ve deney gruplarının son-test kural farkındalığı düzeyleri bağımsız örneklem t-testi ile karşılaştırılması gerekmektedir.

Yapılan bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre deney grubunun kural farkındalık düzeyi son-testte ortalama $\bar{X} = 94.00$ ($SS = 11.43$) ile kontrol grubunun kural farkındalık düzeyinden ($\bar{X} = 77.20$, $SS = 20.52$) farklıdır ve bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($t(58) = -4.05$, $p = 0.00$). Tablo 8’de kontrol ve deney gruplarının ön-test ve son-test sonuçlarının bağımsız örneklem t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 8 Kural Farkındalığı İçin Kontrol ve Deney Gruplarının Bağımsız Örneklem t-Testi

	Ortalama farkı	t	sd	p
Ön-test	-7.49	-1.21	58	.23
Son-test	-16.80	-4.05	58	.00*

* p değeri 0.05 seviyesinde anlamlı (2 tailed)

Tablo 8’de görüldüğü üzere deney ve kontrol gruplarının ön-test sonuçları arasında ki fark istatistiksel olarak anlamlı değil iken, son-testleri arasında ki fark istatistiksel olarak farklıdır. Araştırmanın başında istatistiksel olarak aynı kural farkındalığı seviyesinde olan iki grup araştırmanın sonunda istatistiksel olarak farklı kural farkındalığı seviyesinde bulunmaktadır. Bu farklılık, deney grubuna uygulanan kitap okuma uygulamasının bir

sonucudur. Bu sonuçlar resimli hikâye kitabı okunmasının okul öncesi çocuklara kural farkındalığı kazandırmada etkili bir metot olduğunu göstermektedir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sırasını bekleme, oyuncaklarını toplama, oyuncaklarını paylaşma, kıyafetlerini askıya asma, temizlik kurallarını uygulayabilme davranışları üzerinde çalışılmıştır. Çocukların kuralları uygulayabilme becerileri, resimli hikâye kitapları ile kuralları öğretme değişkenine göre incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Başlangıçta aynı kural farkındalık düzeylerinde bulunan çocuklardan resimli hikâye kitabı okunan çocukların kurallara ilişkin farkındalık düzeyleri, resimli hikâye kitabı okunmayan çocuklara göre anlamlı bir fark ortaya çıkardığı görülmüştür. Yapılan ön-test ve son-test sonuçları analizlerine göre kontrol ve deney gruplarının başlangıçta kuralların farkında olmaya ilişkin bazı temel becerilere sahip oldukları görülmüştür. Son-test çalışmasından elde edilen bulgulara göre her iki grubunda araştırmanın sonunda başlangıç seviyelerine göre daha fazla kural farkındalıklarının bulunduğunu ortaya koymaktadır. Bu uzun süreli araştırmalarda beklendiği üzere olgunlaşma ile açıklanabilir. Olgunlaşma öğrencilerin okul ve okul dışı yaşantılarından kaynaklanabilir. Neticede çocuklara okulda öğretmenleri ve evde aileleri kurallara uymayı öğretmeye devam etmektedirler.

Ancak bu olgunlaşma her iki grubun son-testlerinin karşılaştırılması ile kontrol edildiğinde deney grubunda bulunan çocukların kural farkındalık düzeylerinin kontrol grubundakilere göre daha fazla geliştiğini göstermektedir. Bu sonuç araştırmanın amacı olan resimli hikâye kitabı okuyarak çocuklara kural farkındalığı kazandırmanın etkisinin olduğunu göstermektedir.

Resimli hikâye kitaplarının bu olumlu etkisi alanyazında belirtilen okul öncesi çocuklarının soyut kavramları öğrenebilmeleri için gerekli görülen somutlaştırma ilkesini karşılayabilmesiyle açıklanabilir. Alanyazında kural gibi soyut kavramların öğretilmesi için çocukların bunları somut davranışlar olarak gözlemleyebilmesi gerektiği belirtilmektedir (Demirkasımoğlu, 2015; Güleç vd., 2008). Resimli hikâye kitapları kuralları görseller ile çocukların gözlemleyebilecekleri somut hale getirilebilmektedir. Bunun yanında alanyazında öğretimin gerçekleşmesi için öğretmenlerin çocuklara iyi bir model olmasının ve çocuklar ile konu hakkında konuşmanın öneminden bahsetmektedir (Senemoğlu, 2005). Bundan dolayı,

hikâye kitapları ile kural öğretimi öğretmenlerin çocuklar ile olumlu ve olumsuz davranışlar hakkında tartışmalarını ve onlara rol yaparak model olmalarına imkân vermektedir. Yukarıda sunulan araştırma sonuçları alanyazında tavsiye edilen yöntem ve metotlar ile uyuşmaktadır.

Öneriler

Bu araştırma Sinop ili merkez ilçesinde bulunan üç anaokulunda bulunan 60 çocuk seçilerek yapılmıştır. Sinop ilinin ve bu anaokullarının seçilmesi araştırmacılar tarafından uygun olmasından dolayıdır. Bu araştırmada elde edilen bilgilerin daha etkili genellenebilmesi için ileriki çalışmalar farklı illerde bulunan daha fazla anaokulu ve çocuğun çalışmaya dâhil edilerek tekrarlanabilir. Ayrıca bu çalışmada beş kural örnek seçilmiş ve bu beş kuralın edinilmesi ölçülmüştür. İleriki çalışmalar farklı kurallar ve farklı materyaller kullanılarak da yapılabilir. Bunun yanında bu çalışmanın sonuçları, okul öncesi eğitiminde önemli bir role sahip olan resimli hikâye kitaplarının hazırlanmasında araştırmacılara ve yazarlara önemli ipuçları sunmaktadır. Dahası, araştırma sonuçları yapılandırmacı eğitim anlayışına uygun olarak çocukların somut yaşantılar sonucunda daha iyi bilgi edinimi gerçekleştirdiklerini ortaya koymaktadır. Buna dayanarak okul öncesi öğretmenlerin çocuklara söyleyip geçme veya düz anlatım yaparak öğretim yerine resimli hikâye kitapları ile kuralları ve başka bilgileri edindirmeleri tavsiye edilebilir. Alan araştırmacıları farklı müfredat konularında da resimli hikâye kitaplarının etkisini inceleyebilirler.

Kaynakça

- Apaydınlı, K., (2010). *Genel lise öğrencilerinin kural dışı davranış gösterme eğilimleri ile müzik eğitimi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, İ. (2001). *Yönelimsel mesleki ve örgütsel etik*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Brophy, J. E. (1988). Educating teachers about managing classrooms and students. *ERIC: ED285844*.
- Buchanan-Barrow, E., & Barrett, M. (1998), Children's rule discrimination within the context of the school. *British Journal of Developmental Psychology, 16*, 539-551. doi:[10.1111/j.2044-835X.1998.tb00770.x](https://doi.org/10.1111/j.2044-835X.1998.tb00770.x)
- Büyüköztürk. Ş. (2001). *Deneyisel desenler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Choudhuri, I. (2005). Promoting value education through children's literature. *Journal of Value Education*, January/July, 29-36.
- Çağdaş, A., & Seçer, Z. (2002). *Çocuk ve ergende sosyal ve ahlak gelişimi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Demircioğlu, H., Demircioğlu, G., & Ayas, A. (2006) Hikayeler ve kimya öğretimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30), 110-119.
- Demirkasımoğlu, Y. (2015). Toplum yaşamında kurallar: birey-kural ilişkisi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 138-156. DOI: 10.18026/cbusos.25587
- Güleç, S., Bağçeli, P., & Onur, G. (2008). Pre-Service teachers' opinions about determining and performing classroom rules. *İlköğretim Online*, 7(2).
- Hançerlioğlu, O. (1996), *Felsefe sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi* (15. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kural. (2018.). Türk Dil Kurumu Çevrimiçi Büyük Sözlük. Retrieved from http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5c13a8f74f2a01.85235342
- Küçükaslan, N. (2007), Toplumsal ilişkiler ve protokol. *Paradoks, Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi* 3(1), (e-dergi), <http://www.paradoks.org>
- Özen, Y., & Gül, A. (2010). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 394-422.
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya* (12. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Şahin, G. (2014). Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında görsel bir uyaran olarak resim. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(3), 1309-1324.
- Turan, F., & Ulutaş, İ. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki resimli öykü kitaplarının özellikleri ile öğretmenlerin bu kitapları kullanma durumlarının incelenmesi. *Hacettepe Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 21-45.

Ural, S. (2013). Okul öncesi çocuk kitaplarının tanıtımı. M. Gönen (Ed.). *Çocuk edebiyatı içinde* (s.33-55). Ankara: Eğiten Kitap.

Yeşilyaprak, B. (2018). *Eğitim psikolojisi (Gelişim-Öğrenme-Öğretim)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Yıldırım, B. (2008). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Kriter Yayınevi.

Extended Abstract

The dictionary definition of rule is any kind of public and prohibitive regulation adopted by the community which is provided to the members of the society to comply with a sanction system. In the literature, Hançerlioğlu (1996) define 'rule' as the path should be followed for a correct result and the thing should be done. Based on these definitions rule can be defined as regulations that can prevent any contradictions between people in a society. Basically, rules are the building blocks of a society that assure society to function properly.

In order for the society to function properly, individuals forming the society must obey the rules of society they live in. In a society, rules ensure the individuals share limited resources as civilized organization (Demirkasımoğlu, 2015; Küçükaslan, 2007). Rules are also prevent the privileges of the individuals in a society.

Social rules sometimes cause individuals to complain, but they play an important role in the functioning of societies (Aydın, 2001). So, in order to establish the society as a well-functioning, consisting, efficient and successful organization the rules are present in every society (Durukan & Öztürk, 2005). However, the present of the rules are not enough to achieve this goal. In order to rules can organize social body, individuals are expected to behave according to the rules of society that they belong. To ensure that individuals behave according to the rules, individuals are to be taught the expected behaviors in their young ages.

Senemoğlu (2004) states that it is formal education's role and purpose to socialize the young individuals. For this, individuals learn the expected behaviors according the rules in their school life. The failure of learning and performing expected behaviors in schools result not only socialization of young individuals but also affect the academic achievement negatively (Barrowand Barret, 1998). For this reasons, it is important to introduce school kids with social rules in the early school years.

Kindergarten kids cannot acquire the desired behaviors by themselves. For kids the abstract concepts should be transformed to concrete concepts. In the literature, Güleç and friends (2008) stated that the rules should be presented to kids as concrete behaviors. Similarly, Senemoğlu (2005) underlined the importance of being a role model to kids when carrying out the rules in school environment. Yeşilyaprak (2018) stated that role playing with puppets, showing pictures and posters can be used to teach abstract concepts to the kids. The combination of these can be found in picture story books.

Story picture books are used to teach abstract concepts to the kids in the literature. The study conducted by Demircioğlu, Demircioğlu and Ayas in 2006 confirmed that the story books are effective to teach abstract chemistry concepts to high school students. For all levels of education, Yeşilyaprak (2018) highlights the practicality of using stories in picturing complex and abstract concepts in order to be long-lasting in memory.

The review of the literature revealed that picture story books are considered to be effective to teach abstract concepts to young kids. Furthermore, literature suggest that conducting researches to examine the effectiveness of the story books on teaching rules to kindergarten kids (Choudhuri, 2005). Therefore, this study aimed to find out the effects of Picture storybooks in learning and application of classroom rules by kindergarten kids whose ages range from four to six years.

The participants of this experimental study were 60 kids (26 boys, 34 girls) who attend kindergarten at three kindergarten in Sinop, Turkey. The rules included in this study were sharing toys with peers, picking up toys, hanging clothes, not throwing trash on the floor, and forming a line. The purpose of this study was to determine the effectiveness of reading Picture storybooks on children's learning and applications of rules. For this purpose, from every school, one class was assigned as a control group and one class was assigned as experiment group. After assigning processes completed, the pre-test was conducted to all groups. The results of pre-test indicate that control and experiment groups are statistically not different. For next five weeks, Picture storybooks were read to kids in experiment groups by researchers. After reading books completed, post-test was conducted to control and experiment groups. The analysis of post-test scores indicated that experiment groups' rule awareness scores are significantly higher than control groups' rule awareness scores. Results indicated that reading Picture storybooks had a positive impact on children's learning and application of the rules.